

Четвърта Международна олимпиада по теоретична, математическа и приложна лингвистика

Решения на задачите от индивидуалното състезание

Задача #1

Словоредът е SOV (подлог — допълнение — сказуемо).

Съществителните се следват от *ki* {всъщност това е член}.

Въпросителните изречения завършват с *he*.

В глагола се изразяват подлогът и допълнението, както следва:

	ПОДЛОГ	ДОПЪЛНЕНИЕ
1л. ед.ч.	wa-	ma-
2л. ед.ч.	ya-	ni-
3л. ед.ч.	0	0
3л. ед.ч.	-pi	wičha-

Ако има представки и за допълнението, и за подлога, те се поставят в този ред.

Числото на съществителните не се изразява в самите съществителни, а само в глагола.

tuwa значи както 'кой', така и 'някой'.

В съчинителните конструкции се използват двата съюза *na* и *čha*: *na* значи, че подлогът е един и същ, а *čha* — че подлозите са различни (или: еднородните сказуеми се свързват с *na*, а простите изречения в състава на сложното — с *čha*, или друга формулировка със същия смисъл).

Подзадача 1.

1. Аз дойдох и индианците повикаха мечките.
2. Човекът те уби и ме повика.
3. Човекът те уби и той ме повика. (Така поне се превежда на български; не можем да сме сигурни дали 'той' може да е 'човекът' от първото просто изречение или трябва непременно да е някой друг.)
4. Той те уби.

Подзадача 2.

1. Кого уби той? 2. Кой го уби?

Няма достатъчни основания, за да се предположат други преводи.

Подзадача 3.

1. *lakhota ki hokšita ki ktepī čha matho ki hi*
2. *yahi na lakhota ki yakte*
3. *tuwa wačho he*
4. *wičhaša ki hipi čha tuwa wīčhakte*

Задача: *Пьотър Аркадиев* Решение: *Александър Питерски*

Задача #2

1. Членуване. В задачата има съществителни с членовете *el* (мн.ч. *els*) и *la* (мн.ч. *les*). Явно това са членове съответно за мъжки и женски род; това се вижда в частност от думите за ‘последовател’ и ‘последователка’.

2. Ударение. Виждаме, че знакът ` се поставя над *e*, *o*, *a*, а знакът ´ — над *i*, *u*. Като разгледаме думите, завършващи на *-s*, забелязваме, че ударенията в тях се бележат само на последната или предпоследната сричка. Можем да предположим, че в тези думи ударната сричка обикновено е предпоследната, а ако не е, ударението се пише. Във всички други думи ударението обикновено е на последната сричка, а ако не е, се отбелязва.

3. Множествено число. Виждаме, че окончанието *-s* от условието не се добавя към думи, които в ед. число завършват на *s*. В задачата има и думи с окончание *-os* в мн. число. Да разделим думите на групи според рода, последната съгласна и окончанието в мн. число:

последна съгласна	мн.ч. с <i>-s</i> (0 след <i>s</i>)		мн.ч. с <i>-os</i>	
	м. род	ж. род	м. род	ж. род
<i>-s</i>	<i>el cactus</i> <i>el pàncrees</i>	<i>la càries</i> <i>la trencadís</i>	<i>el gimnàs</i> <i>el permís</i> <i>el vas</i>	
<i>-x</i>	<i>el apèndix</i> <i>el índex</i>	<i>la hèlix</i>	<i>el flux</i> <i>el suffix</i> <i>el teix</i>	
<i>-ç</i>		<i>la faç</i> (<i>la sequaç</i>)	<i>el contumaç</i> <i>el pedaç</i> (<i>el sequaç</i>)	

Излиза, че в мн.ч. съществителните от ж.р. могат да имат само окончание *-s* (0 след *s*), а съществителните от м.р. имат окончание *-os*, ако ударението е на последната (или единствена) сричка, и *-s* (0 след *s*) във всички други случаи.

Подзадача 1.

<i>el bastaix</i>	<i>els bastaixos</i>
<i>el troleibús</i>	<i>els troleibusos</i>
<i>la clos</i>	<i>les clos</i>
<i>el iris</i>	<i>els iris</i>
<i>el llaç</i>	<i>els llaços</i>
<i>el ònix</i>	<i>els ònixs</i>
<i>la pelvis</i>	<i>les pelvis</i>
<i>el pis</i>	<i>els pisos</i>
<i>el sequaç</i>	<i>els sequaços</i>
<i>la sequaç</i>	<i>les sequaçs</i>
<i>el tastaolletes</i>	<i>els tastaolletes</i>
<i>la xeix</i>	<i>les xeixs</i>

Теоретично биха могли да се изведат формите **la clo* и **el tastaollete*, но те зле отговарят на условието, в което се говори само за съществителни с последни букви *s*, *x* или *ç*. Не са верни и формите **el sequaços* и **la sequaçs*, защото е намекнато, че думите за ‘последовател’ и ‘последователка’ в ед. число се различават само по членовете.

Подзадача 2. Знаците ` и ´ показват, че ударението не пада там, където обикновено.

Подзадача 3. Ако няма знак ` или ´, ударението е на предпоследната сричка, ако думата завършва с *s*, иначе е на последната.

Задача и решение: Борис Памдин

Задача #3

«Куката», която виждаме във всяка дума по средата или в десния край (ако думата се пише с два знака), означава гласна. Кръгчето над нея означава краткост (а отсъствието на кръгче — дължина). От думите ‘страст’ и ‘обръщам’, съдържащи знак, който не се среща другаде, виждаме, че се пише отляво надясно, а «редкият знак» се чете **к**. Другите знакове в тези думи са **т** (последната съгласна в ‘страст’) и **п** (в ‘обръщам’). С **т** започва само ‘имам’, откъдето извеждаме знака за **п**. И така нататък; за всяка съгласна има буква, освен за крайното **т** след кратка гласна, има и отделен знак за отсъствието на начална съгласна.

Подзадача 1.

ka:m	‘страст’	a:c	‘мога’
am	‘суча’	cam	‘чакам’
ri̇m	‘делта’	rȯm	‘държа със зъби’
pȯm	‘вода’	aп	‘пека на шиш’
pȯm	‘нечленоразделно’	pėп	‘препечвам пътя’
pi̇k	‘обръщам’	mi̇n	‘имам’
caп	‘одялам’		

За да напишем думите с латиница, трябва да видим по какви правила се определя качеството на гласната: щом знакът за нея е един и същ, качеството ѝ ще трябва да зависи от съгласните (и може би количеството ѝ). Ето какво установяваме:

	кратка гласна		дълга гласна
	крайно т	крайно п	
начално р, т, п or п	о̇ ро̇м, по̇м, по̇м	е̇ ре̇п	и̇ ри̇м, ми̇н, пи̇к
начално с, к или нищо	а ам, сам, ап, сап		а: а:c, ка:m

Подзадача 2.

kam	‘спица (на колело)’	ca:m	‘чам’
ka:k	‘врана’	pi̇:m	‘име’
pėп	‘яркочервен’	tȯm	‘здрав, як’

Задача: Сергей Дмитренко Решение: Светлана Бурлак, ред. Иван Держански

Задача #4

В задачата има съществителни и лични местоимения. Три местоимения са дадени, четвъртото (което се иска в Подзадача 2) ще трябва да се възстанови по аналогия:

	ед.ч.	мн.ч.
1л.	bi	(bu)
2л.	si	su

Всички изрази в задачата означават нещо (X) на нещо или някой друг (Y). На първо място е притежателят (Y), без специално означение. Обаче притежаемото (X) има наставка (-i, -ni, -u), която означава лицето и числото на притежателя. Този показател може да се предхожда от наставката -ŋi, която показва, че принадлежността е отчуждаема (т.е. притежаемото не е част от притежателя). Две поредни гласни i се сливат в i: на границата на две наставки.

Ако има двама притежатели с различни притежаеми (напр. ‘рамото на твоя син’), всяко получава съответните наставки. Ако са двама притежатели с едно притежаемо (‘моята глава от глиган’, ‘вашето бедро от крава’), притежаемото получава наставка за сегашния притежател, т.е. този, от който то не е част.

Да резюмираме всичко това в една таблица:

притежател	притежаемо	примери
1 или 2 л. ед.ч.	Y X-(ŋi)-i	bi wo:i, si bogdolo <i>i</i> bi mo:ŋi:, si ja:ŋi: bi nakta diliŋi:, si b'ataŋi: bogdoloni
3л. ед.ч.	Y X-(ŋi)-ni	ja: xabani, dili tekpuni b'ata zä:ŋini si b'ataŋi: bogdoloni
1 или 2 л. мн.ч.	Y X-(ŋi)-u	su zä:ŋiu, su ja: wo:ŋiu

Подзадача 1.

su b'ataŋiu zä:ŋini парите на вашия син
si teŋku bugdiŋi: твоят крак от столче
si teŋkuŋi: bugdini кракът на твоето столче

Подзадача 2.

бедрото на момчето b'ata wo:ni
нашият глиган bu naktaŋiu
дървото на моята дъщеря bi azigaŋi mo:ŋini

Подзадача 3.

bi xabai Да: ‘моето виме’ (ако говори крава в приказка, да речем)
su b'ataŋiu bugdiŋini Да: ‘кракът, принадлежащ на вашия син’ (пилешки например)
si igi Не (‘твоята опашка’ би било si igi:)

Подзадача 4.

bi tekpu*i* ‘моята кожа’ (на собственото ми тяло)
bi tekpuŋi: ‘моята кожа’ (животинска, принадлежаща на мене)

Задача и решение: *Борис Пломдин*

Задача #5

Лесно се вижда какво значат всички съществителни и единственият глагол. Всички съществителни нарицателни, означаващи хора, имат представката **m-** в ед.ч. и **va-** в мн.ч.

Подлогът (S), сказуемото (V), прякото допълнение (DO) и косвеното допълнение (IO) могат да са подредени по два начина:

(1) S V DO IO

(2) S V IO DO

Глаголът 'купувам' има структурата **(a/va)(m/va)guli**, където първата представка означава числото на S, а втората — на IO; числото на DO не се отбелязва в глагола. Нямаме примери, в които и S, и IO да са в мн.ч.

Явно едната или двете представки могат да се изпуснат; обаче

(*) Ако IO е отразено в глагола, и S трябва да бъде.

Ако словоредът е (1), тогава и S, и IO трябва да са изразени. Ако е (2), могат и да са, могат и да не са, стига да е изгълнено (*).

Ясно е, че изречения (11) означават 'Жената купи бира за Мванги'. Това може да се каже правилно по следните четири начина:

Mdala amguli ugimbi Mwangi

Mdala amguli Mwangi ugimbi

Mdala aguli Mwangi ugimbi

Mdala guli Mwangi ugimbi

Грешките са:

(11a): словоред (1), но нито S, нито IO е изразено в глагола.

(11b): само IO е изразено, нарушавайки (*).

(11c): словоред (1), но само S е изразен.

Изречения (12) значат 'Камау купи коза за бабите'. Един вид:

Kamau avaguli mene vabuya

Kamau avaguli vabuya mene

Kamau aguli vabuya mene

Kamau guli vabuya mene

Грешките са:

(12a): числата и на S, и на IO са изразени неправилно.

(12b): словоред (1), но нито S, нито IO е изразено в глагола.

(12c): само числото IO е изразено, нарушавайки (*). (Или: IO не е изразено, което се разрешава при словоред (2), но числото на S е изразено неправилно).

Задача: *Олга Фьодорова* Решение: *Александър Бердичевски*